

TURNĂTORUL

de *Cristian Ioanide*

Stimați cititori,

Dintodeauna și pretutindeni au existat, și vor mai exista, persoane care informează autoritățile asupra unor aspecte ale vieții sociale la care ele, autoritățile, nu pot avea un acces direct. Aceste persoane nu trebuie confundate însă cu spionii, care sunt niște profesioniști ai informațiilor de orice fel, din spațiul extern al unei țări, în folsul căreia ei lucrează, de cele mai multe ori, dintr'o patimă idealistă, curată sau nemernică.

Procuratorii neprofesioniști ai informațiilor sunt priviți uneori cu simpatie, alteleori cu scârbă de către grupul comunitar căruia îi aparțin. Și asta se întâmplă în funcție de realitatea politică a țării respective. Dacă un popor trăiește într'o stare de libertate, atunci informatorii neprofesioniști sunt niște adevărați voluntari care doresc cu adevărat binele comunității, semnalând iregularități și, de multe ori, oferind sugestii de îmbunătățire a stării de fapte. Dacă, dimpotrivă, un popor traversează o stare de ocupație, străină sau a unor forțe interne fără-nici-un-dumnezeu, atunci informatorii neprofesioniști devin, în ochii celor mai mulți cetățeni de rând, niște dejecții sociale, niște lepădături, provocatoare de scârbă, ele reprezentând, neoficial dar printr'un larg consens, un pericol pentru fiecare individ "normal".

Această diferențiere formulată deosebit de precis, am găsit-o într'un articol al lui Andrei Pleșu, referitor la portretul moral al poetului-porc Adrian Păunescu, o admirabilă antiteză ale celor două conjuncturi politice expuse mai devreme. Iată-o:

"Într-o emisiune de televiziune ("Scurt pe doi") al cărei titlu vrea să sugereze radicalitatea, Adrian Păunescu s-a decis să adopte manierele prudenței etice și să pronunțe, în mod repetat, unul din cele câteva cuvinte ("consecvență", "onoare", "adevăr", "măsură") care, în gura domniei sale, se smintesc și sucombă: cuvântul "nuanță". (...)

Delicatețea analitică a poetului, marea nuanță pe care s-a străduit să o impună interlocutorilor săi privea, firește, *trecutul de luptă al securității comuniste*.

Domnul Păunescu - am mai spus-o - are, când e vorba de comunism în genere, două linii de conduită strategică, pe care le manevrează șmecher în funcție de împrejurări. Când i se repozează colaboraționismul, grosolănia omagială, compromisul fetid, scoate de la sertar o năvălașă ciripeală dizidentă și bejenia sa de proscris abandonat de patroni. Când aude vorbe rele despre patronii cu pricina, îi apără magnanim și le recuperează, nostalgic, "onoarea nereperată". Nu se înțelege nici de ce a înfierat atât de dîrz 'partidul', de vre-me ce era atât de bun, nici de ce e atât de drăgălaș, acum, cu fantomele lui, de vreme ce era atât de rău.

În emisiunea de care vorbeam, "titanul" a ales varianta înțeleaptă, nuanța, candoarea. El a interpretat romanța agentului din vechiul schit, îndrăgostit de ochii albaștri ai patriei. Nimic de zis. Nici nouă nu ne plac judecățile paușale, generalizările, incriminările la grămadă. Dar argumentația abundentului senator era vicioasă în cel mai tipic stil păunescian: cu nuanța pe nuanță călcînd, "fin" în varianta elefantină. *Securitatea noastră era bună, pentru că și alte țări, necomuniste, aveau și au securitate, evident bună.*

Înclinat, prin fire, să gîndeas-că macro, Adrian Păunescu ar fi putut, și în acest caz, să vadă marea diferență între KGB (cu derivatele sale locale) și CIA. Dar el a preferat să joace, inadecvat, cartea micii diferențe. În opinia Domniei Sale, "securitatea" democrațiilor adevărate nu s-ar deosebi de cea comunistă decît prin câteva detalii nesemnificative. Or, în realitate, ceea ce bate la ochi e tocmai contrastul: organele securității comuniste (ca și ale securității naziste) au ca principal inamic poporul însuși pe care pretind a-l sluji, ceea ce nu e niciodată cazul instituțiilor simetrice din vest. Sutele de mii de victime ale securității din România de-a lungul

anilor de dictatură nu erau nici americani, nici ruși, nici unguri, nici turci; erau țărani români, muncitori români, intelectuali români, politicieni români. Dușmanul de clasă, “banditul”, complotistul, detractorul orînduirii socialiste - nu erau calificative cu adresă externă, ci etichete puse pe spinarea unor compatrioți. *Securitatea a încercat, și în bună măsură a reușit, să învrăjbească pe români cu românii, să transforme o jumătate a națiunii în victima celeilalte.* Vecinul care își toamnă vecinul, fratele care își toamnă fratele, acestea sînt “evenimentele” caracteristice ale “muncii informative”, și nu paza la hotare, protecția “marilor” noastre descoperiri tehnologice, sau dejucarea intrigilor capitaliste împotriva românilor.

Cei care se făceau vinovați de “atentat la siguranța națională” se numeau Iuliu Maniu, Gheorghe Brătianu, Lucrețiu Pătrășcanu, Mircea Vulcănescu și alții ca ei. În anii ‘80 același rol era distribuit lui Mircea Dinescu, lui Radu Filipescu sau Doinei Comea, după ce, mai devreme, îl jucaseră Paul Goma, Dorin Tudoran etc. Eficiența cu care organele de securitate au acționat, vreme de 40 de ani, împotriva elitelor acestei țări constituie, neîndoielnic, una din cele mai mari infrațiuni politice ale isto-riei noastre. Sub pretextul unui angajament “patriotic” în slujba “suveranității” naționale și a valorilor autohtone, securitatea a atentat periculos *la ființa națională, la identitatea noastră, întruchipată în tot ce am avut mai bun.* Apărarea oligarhiei politice împotriva între-gului popor, salvagardarea ideologiei comuniste împotriva tuturor evidențelor, aceasta a fost sarcina prioritară a trupelor de securitate.

Că au existat și acțiuni legitime de contraspionaj, că au existat și securiști mai puțin zeloși, sau chiar cumsecade, asta ține de zona ex-cepțiilor, a ornamenticii secunde. *Dar nici o excepție nu poate schimba portretul esențial al unei instituții care a constituit instrumentul cel mai sîngeros al repre-siunii interne după al doilea război mondial.”*

Am mai spus că, după mine, comunismul, prin brațul său înarmat Securitatea, a reprezentat o acțiune de lichidare a elitelor de orice fel. Comunismul nu avea nevoie de vedete, chiar dacă acestea erau valori umane de prim rang. Pentru că, pentru acest regim procustian importantă era doar ascultarea, obediența cetățeanului obișnuit, chiar dacă aceasta nu era isvorâtă din sinceritate, ci aproape în întregime falsificată. Din această cauză, “turnătorii” (așa îi voi denumi de-acum înainte) puteau fi persoane de o moralitate oricât de îndoelnică. În schimb, în acest domeniu se puneă preț pe o inteligență situată peste medie, dar fără creativitate. Aceasta a condus la faptul că, în general, mulți frustrați de pe urma neîmplinirilor socio-profesionale au cedat destul de ușor acțiunilor de racolare a lor. Iar în acest fel, o parte a elitelor a luptat împotriva celeilalte părți, alături de dușmanul, care ar fi trebuit să fie comun, adică “lipsa de valoare” sau Securitatea. Securitatea a folosit, fără să știe, dar dintr’un reflex satanic, invidia cea-dintâi-iscată a lui Cain, împotriva unui Abel, absorbit totalmente de roadele muncii sale.

Turnătorie a existat în toate regimurile totalitare, pentru că întotdeauna a existat invidie. Dar întrebarea e: **De ce capro-vecinita a devenit un fenomen specific dâmbovițean?**

C. Rădulescu – Motru, acel fin observator al poporului român, crede că, necazurile comportamentale ale poporului nostru se datorează nerealizării tipului de cultură occidentală la care tânjim de destulă vreme. “Tipul de cultură pe care sufletul poporului nostru a râvnit să-l realizeze îl avem înaintea noastră, bine caracterizat. Este tipul culturii europene occidentale. (...) In special, este bine cunoscută finalitatea acestei spiritualități, care pe terenul vieții politice, economice și sociale poartă denumirea de *spirit burghez*. (...)”

Pentru a înlesni găsirea unui acord, sau a unui dezacord, între sufletul poporului român și spiritul burghez, să ne recapitulăm pe scurt tendințele acestuia din urmă. **Spiritul burghez aduce pe terenul vietii politice: sentimentul de supunere față de opinia majorității și mai presus de toate respectul față de obligațiile liber contractate.**

Nu există comerț (și pentru burghez comerțul este pe prima linie) **unde nu este ținare de angajamente. Pe terenul vieții economice**, spiritul burghez face din *libera concurență* un judecător suprem la împărțirea beneficiilor. *Cine reușește în concurență are drept la beneficii.* Cine este învins în concurență n-are drept să invoce originea sa de familie sau originea sa etnică. Lupta se dă între indivizi cu drepturi egale.

Pe terenul vietii sociale, spiritul burghez face din **inițiativa individuală** suprema virtute a progresului. Pentru a păstra cultul acestei virtuți, *el face din proprietatea individuală un fundament al societății*.

În rezumat, așadar: *supunere la opinia majorității și respect pentru obligațiile contractate; concurență liberă între indivizi egali; cultivarea inițiativei individuale prin asigurarea proprietății individuate*.

Să vedem acordul acestui spirit burghez cu sufletul poporului nostru.

Pe terenul vieții politice, acordul este foarte vag. La noi este un fapt recunoscut că legile, care sunt – obligații contractate prin reprezentanții majorităților cetățenești, nu se respectă. Nu se respectă nici de aceia care le fac, nici de aceia pentru care se fac.

În principiu, s-ar putea zice că nerespectarea legilor, acolo unde se constată, este datorită educației cetățenești necomplete. Acesta nu este cazul la noi. **La noi nerespectarea legilor este o manifestare directă a individualismului subiectiv**. Românul consideră nerespectarea legii ca un titlu de mărire și de putere.

Pe terenul vietii economice, acordul este și mai vag. Libera concurență nu este câtuși de puțin intrată în moravurile poporului nostru. Românul cere beneficii pe baza dovezii că este român. În nici o altă țară nu se repetă așa des expresiile: fiu al poporului, fiu al țării... Sunt fiu al țării, deci trebuie să am o parte la beneficii. (...)

Pe terenul vieții sociale, acolo unde se produc, în țările din Apus, cele mai semnificative manifestări ale spiritului burghez, acordul este cu desăvârșire inexistent. Gestul inițiativei individuale, în scopul de a susține progresul social prin întreprinderi riscate și prin invenții, este cel mai plăpând vlăstar al sufletului românesc. În decurs de aproape un secol, cu toate stăruințele, școala nu s-a putut fortifica. Școala românească, organizată după programele școlii burgheze din Apus, a voit să formeze cetățeni de inițiativă, care prin muncă îndârjită să creeze un comerț și o industrie națională. Ea însă a ajuns la ceva chiar contrariu.”

Evident că, ceea ce desvăluie C. Rădulescu – Motru este starea comportamentală a poporului român față de spiritul burghez, într-o perioadă democratică, căci însemnările sale datează din 1937. Dar nereușita asimilării aceluși spirit în condiții de deplină libertate a condus la repercusiuni tragice sub întunecata ocupație comunistă, atunci când orice fărâma de inițiativă nobilă a fost înăbușită.

Turnătoria, în schimb, sub teroarea roșie, cum era de așteptat a înflorit, încă din primii ani de împământanire a acesteia. Iar istoricul Marius Oprea ne dă un panoramic al umflării acesteia.

“Sub îndrumarea consilierilor sovietici din MGB (precursorul KGB), ofițerii Securității își constituiseră deja în 1951 un aparat informativ specializat, care număra 10,698 informatori. Dintre aceștia, 1,210 erau racolați din rândul persoanelor care făcuseră parte din Partidul Național-Tărănesc și Partidul Național Liberal. Numărul informatorilor care supravegheau activitatea aparatului de stat era ceva mai mare de 1,374, iar restul erau strecurați în alte zone ale societății, considerate de securiști drept surse de “destabilizare” pentru regim.

Numărul “surselor” a crescut an de an, dar cel mai important salt în evoluția numerică a rețelei s-a petrecut după 1965. Renunțarea la represiunea dură, fățișă, și înlocuirea ei cu un riguros control al societății a dus la multiplicarea numărului celor care, de bunăvoie, pentru a obține diverse avantaje ori mai mult sau mai puțin constrânși, acceptau să devină “turnători”, cum erau ei numiți de restul românilor.

La începutul anilor ‘70, s-a trecut la o reorganizare a rețelelor informative și constituirea unui sistem unitar de evidență a rețelei informatorilor. Prin Ordinul 520 420, în anul 1972 generalul Pavel Costandache, comandantul Centrului de Informatică și Documentare (C.I.D.), a dispus contabilizarea evidenței rețelei informative în niște registre tipizate, care apoi erau introduse în memoria calculatoarelor de la C.I.D. Practic, existau cel puțin trei înregistrări ale informatorului: cea în documentele ofițerului de legătură, cea operată în registrul rețelei informative și cea furnizată la București C.I.D.-ului. În 1989, numărul informatorilor înregistrați în evidențele Securității a fost declarat ca fiind în jur de 400,000, dintre care peste 137,000 erau activi. (...)

Introducerea *angajamentului scris* a fost o inițiativă menită să îmbunătățească controlul pe care ofițerii operativi îl aveau asupra rețelei. Fiind o pârghie psihologică extrem de importantă pentru manipularea

informatorilor, angajamentul scris era necesar mai ales în contextul în care racolarea acestora “în baza sentimentelor patriotice” devenise o excepție, tacit recunoscută de ofițerii poliției politice comuniste.

Un alt mod de dominare exercitată de ofițer asupra informatorului său o constituia *suma de bani oferită celui din urma, ca preț al trădării*. Au existat, firește, nu puține cazuri în care stimulentele materiale au stat chiar la baza acceptului de a semna un angajament de informator, mai ales în condițiile în care aceste recompense nu erau deloc de neglijat. În 1951 s-au prevăzut și normele de retribuire a rețelelor informative: “Informatorii și rezidenții pot fi retribuiți pentru munca dusă de ei în vederea depistării și demascării elementelor dușmănoase din țară. Retribuirea nu poate fi un salariu fixat dinainte și acordat lunar, ci sub forma unor sume de bani acordate periodic și câteodată sub forma unor pachete sau cadouri în alimente sau îmbrăcăminte. Suma retribuită este determinată de valoarea materialelor date nouă de informatori și rezidenți. Șefii de birouri, servicii orășenești și raionale au dreptul să acorde retribuiri până la 3,000 de lei, șefii de servicii din Regională și Centrală până la 5,000 de lei, iar Directorii Regionali și Directorii din Centrală până la 10,000 de lei. Pentru orice retribuire se va lua de la informator o chitanță pentru suma acordată. Pe versoul chitanței lucrătorul operativ care a acordat retribuirea trebuie să menționeze când, de către cine și pentru ce s-a acordat retribuirea (însă fără deconspirarea obiectivelor asupra cărora se duce acțiunea informativă). De exemplu: *Pentru primirea de materiale valoroase la dosarul nr..., pentru deconspirarea elementelor dușmănoase din cutare obiectiv sau cutare problemă*.” Trebuie precizat că atunci salariul mediu era în jur de 300 lei.”

De curând, presa din Cetatea lui Bucur descoperă siderată că boierul de rangul întâi al Țării Românești (cu originile familiale în secolul 13), Constantin Bălăceanu – Stolnici este regăsit în arhivele Securității drept colaborator, deci “turnător” cu acte’n regulă, încă din 1965. Academicianul a spus mai întâi că a ‘realizat’ doar informări verbale, apoi, a recunoscut că a mai semnat și niște note cu numele de cod “Laurențiu”.

“File din dosarul de securitate al academicianului Constantin Bălăceanu - Stolnici, declarat oficial informator al fostei Poliții Politice arată că pentru contribuția sa era răsplătit, numai în anul racolării, 1965, cu o sumă însemnată la acea vreme: 8,000 de lei. În anii ‘70, enumerându-și misiunile la cel mai înalt nivel - ambasadori, fostul rege Mihai, grupul legionarilor, Europa Liberă -, ultimul descendent al neamului Bălăceniilor cerea ferm Securității o răsplată mai consistentă: confirmarea titlului de doctor docent și un loc în Academie. Și iată și argumentația vel-boierului: *“Pentru a trece la colaborare pe o treaptă nouă, mai complexă și mai variată, trebuie să se poată realiza contacte cu străinătatea mai intense, să se asigure o poziție mai prestigioasă. Realizarea unei poziții mai prestigioase ar însemna confirmarea titlului de doctor docent și, de ce nu, de membru al Academiei Române”*, scria Balaceanu-Stolnici despre sine, dar la persoana a treia, pentru ... conspirare. Și doctoratul cu titlul de docent i s-a confirmat în anii ‘70, iar Stolnici a devenit academician în ... 1992.” De unde se vede că, Organul, spre deosebire de poporul dâmbovițean, își ține cuvântul și după lichidarea sa proprie. Dar va fi fost chiar reală acea lichidare a Organului?

Uitarea, cu mult mai mult decât iertarea iresponsabilă, este una dintre caracteristicile poporului român din scumpa noastră patrie. Din această cauză, unii turnători, după așa-zisa Revoluție, au devenit niște figuri extrem de populare publicului, și chiar îndrăgite. Pentru că, nu-i așa?, “trăgătorii-de-limbă”, după gustul neo-mioritic, sunt considerate persoane șarmante, șuetiste, dacă nu chiar (Doamne, iartă-mă!) ... charismatice.

Ziarul *Cotidianul* a avut interesanta idee de a depista prin sondaj public (2,322 de persoane intervievate) pe... **Cei mai iubiți dintre informatori**. Iată-i!

Ctin. Bălăceanu-Stolnici “Laurențiu” (1 - 24,7% - 573 voturi); **Mona Muscă** “Dana” (2 - 22,4% - 521 voturi) politician; **Sorin Roșca Stănescu** “Deleanu” și „H15” (3 - 16,8% - 389 voturi) ziarist; **Sorin Antohi** “Valentin” (4 - 6,8% - 158 voturi) profesor; **Cornel Ivanciuc** “Alexandru Balea” (5 - 6,3% - 147 voturi) ziarist;

Johnny Răducanu “Rică” (6 - 4% - 94 voturi) muzician; **Alexandru Paleologu** (7 - 4% - 92 voturi) diplomat și politician; **Preot Justin Marchiș** (8 - 3,9% - 90 voturi); **Mitropolit Nicolae Corneanu** (9 - 2,4% - 55 voturi); **Carol Sebastian** “Max” (10 - 2,2% - 50 voturi) ziarist; **Mircea Ionescu - Quintus** (11 - 2,1% - 48 voturi) politician; **Ștefan Augustin Doinaș** (12 - 1,4% - 32 voturi) scriitor; **Augustin Buzura** “Gusti” (13 - 1,2% - 29 voturi) scriitor; **Dan Amedeo Lazarescu** – tatăl vitreg al actualului premier Călin Popescu Tăriceanu (14 - 1,2% - 28 voturi) politician; **Eugen Uricaru** “Udrea” (15 - 0,4% - 9 voturi) scriitor; **Dan Ciachir** – remunerația pentru informațiile date venea, în cazul său, sub formă de ... țigări Philip Morris (16 - 0,3% - 7 voturi) publicist și scriitor.

Invidia este un necaz omenesc extrem de răspândit și vechi decând lumea. Din această cauză, procentul celor care creează este net inferior celor care-și pierd vremea cu lucruri mărunte. Și asta datorită faptului că **invidia** este un păcat, la fel ca mândria, care îți absoarbe energiile pozitive și te erodează. Iar teama de devastările ce le poate aduce invidia a făcut ca cele mai multe dintre popoare să respecte, cel puțin în mod oficial, poruncile date Israelului: *Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău. Să nu poțtești casa aproapelui tău; să nu poțtești nevasta aproapelui tău, nici robul lui, nici roaba lui, nici boul lui, nici măgarul lui, nici vreun alt lucru care este al aproapelui tău.* În același timp, ni se cere să nu ne justificăm pornirile animalice din noi prin arumentaiji de genul “cosi fan tutti” (așa fac toți), ci, mai degrabă, să ne folosim din plin discernământul care ni s'a dat: *Să nu te iei după mulțime ca să faci rău; și la judecată să nu mărturisești trecând de partea celor mulți, ca să abați dreptatea. Să nu părtinești pe sărac la judecată. (...) La judecată, să nu te atingi de dreptul săracului. Ferește-te de o învinuire nedreaptă și să nu omori pe cel nevinovat și pe cel drept; căci **nu voi ierta pe cel vinovat.***

Cu două mii de ani în urmă, privind încludați la minunile săvârșite de Isus din Nazaret, fariseii cărcoteau: *“Omul acesta nu scoate dracii decât cu Beelzebul, domnul dracilor!”* **“Orice împărăție dezbinată împotriva ei însăși, este pustiită; și orice cetate sau casă, dezbinată împotriva ei însăși, nu poate dăinui”**, a fost replica atât de simplă a Fiului de Dumnezeu.

Turnătorii nu sunt atât de deplâns că s'au lăsat pradă **invidiei proprii**, ci pentru că, făcând parte din elitele unui neam, nu s'au gândit o clipă că îl pot duce la pustiire, la fel ca o împărăție desbinată împotriva ei însăși.

Cât despre Securitate ca instituție ... să dăm Satanei ce este al Satanei ...
